

მზია ხოსიტაშვილი

**ქუთაისის ბიბნაზიებიდან
საქართველოს დამფუძნებელ კრებაზე**

ნებისმიერი ქვეყნის სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებასა და მის განვითარებაში დიდი წვლილი შეაქვთ პოლიტიკოსებს, მათ მსოფლმხედველობას, ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ იდეოლოგიას და პატრიოტულ სულისკვეთებას. ისინი ქმნიან საზოგადოებაში სოციალურ-პოლიტიკურ ფონს, მათი საშუალებით ხდება ეროვნული იდეების რეალიზება. ამიტომ მნიშვნელოვანია იმ ფასეულობათა გაცნობიერება, რომლებიც აყალიბებს სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე ადამიანებს.

100 წლის წინ, 1918 წლის 26 მაისს, საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ მიიღო სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აქტი და ჩამოაყალიბა დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობა. სახელმწიფოს პოლიტიკური მმართველობის ფორმად აღიარეს დემოკრატიული რესპუბლიკა; შეიქმნა ევროპული ტიპის ქართული სახელმწიფოებრიობა, დემოკრატიული სისტემა. საქართველოს პარლამენტის მოწვევამდე უნდა შექმნილიყო წარმომადგენლობითი დაწესებულება, რომელიც შეიმუშვებდა მმართველობით ფორმას და კონსტიტუციას. 1919 წლის 14-17 თებერვალს ჩატარდა დამფუძნებელი კრების არჩევნები საყოველთაო ფარული, თანაბარი პირდაპირი კენჭისყრით.

საყურადღებოა, რომ დამფუძნებელი კრების მუშაობის დაწყებამდე, საქართველოს დამოუკიდებლობის 6 თვის თავზე, 1918 წლის დეკემბერში სახელმწიფოში უკვე იყო განხორციელებული აგრარული რეფორმა, შექმნილი იყო ქართული ჯარი, საბაჟოები, შემოღებულ იქნა გადასახადების ახალი სისტემა, გაფართოვდა ფოსტა-ტელეგრაფის ქსელი, სოფლებში გაიყვანეს სატელეფონო ხაზი, გაიხსნა სასწავლებლები ქართულ ენაზე, დაარსდა პირველი ქართული უნივერსიტეტი, სასამართლო ქართულ ენაზე მიმდინარეობდა და ა.შ. ერთი სიტყვით, მივიღეთ ყველა ზომა, ჩვენს ახალგაზრდა სახელმწიფოს მისცემოდა სახე ნამდვილი სახელმწიფოსი“ (გაზეთი “სახალხო საქმე“, 1918 წლის 1 დეკემბერი, №339), – ასე შეაფასა ნოე ყორდანიამ საქართველოს პარლამენტში გამოსვლისას დამოუკიდებლობის 6 თვე.

პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების არჩევნებში მონაწილე 15 პარტიიდან არჩეულ იქნა 6 პარტია 130 დეპუტატით. დამფუძნებელი კრების შემადგენლობის საერთო სურათი ასე გამოიყურებოდა: 12 საზოგადო მოღვაწე, 2 პროფესორი, 20 პედაგოგი, 20 ვეჟილი, 6 ექიმი, 21 ყურნალისტი, 3 ეკონომისტი, 2 იურისტი, 2 ფილოლოგი, 2 ინჟინერი და 2 მუნიციპალური მოღვაწე, 26 სხვადასხვა

პროფესიის მუშა. უმაღლესი განათლება ჰქონია 63 პარლამენტარს, დაუსრულებელი – 11-ს, დანარჩენებს საშუალო, დაბალი და შინაური განათლება მიუღიათ. საქართველოს ეროვნულ არქივში არსებული მასალების თანახმად, დამფუძნებელ კრებაში ყველაზე მეტი დეპუტატი დასავლეთ საქართველოდან (96) იყო წარმოდგენილი, მათ შორის იმერეთიდან – 36 წევრი.

თავისი მოღვაწეობის მოკლე პერიოდში, 1919 წლის მარტიდან 1921 წლის თებერვლამდე, კრებამ 97 სხდომა ჩაატარა, განხილულ იქნა 425 საკანონმდებლო აქტი. ქვეყნის მძიმე ეკონომიკური და ფინანსური მდგომარეობის ფონზე მიღებული იყო ბევრი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება საშინაო და საგარეო პოლიტიკის, განათლების, კულტურის, ეკონომიკის სფეროებში, კრებამ დაადგინა რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვრები, ქართული ენა გამოცხადდა სახელმწიფო ენად, ჩამოაყალიბა ადგილობრივი მართვის ორგანოები, ეროვნული გვარდია და რეგულარული არმია, პროფესიული კავშირები, შეიქმნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროშა და გერბი, დაბოლოს, 1921 წელს კრებამ მიიღო პირველი ქართული კონსტიტუცია.

მართალია, საქართველო მე-15 საუკუნის შემდეგ პირველად გახდა ერთიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფო, დამფუძნებელი კრების წევრების საქმიანობა ცხადყოფს, რომ ისინი სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე ადამიანები იყვნენ და მზად აღმოჩნდნენ საქართველოს წინაშე არსებული რთული გადაწყვეტილებების მიღებისა და სახელმწიფოს შენებისთვის. რა თქმა უნდა, მნიშვნელოვანია ის წინაპირობაც – ისტორიული მოვლენები, რომლებმაც ხელი შეუწყვეს საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას, მაგრამ განუზომლად დიდია ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეების როლი, რომელთა გაღვივებასა და რეალიზებას იმ პერიოდში სკოლებში მოღვაწე პედაგოგები უწყობდნენ ხელს.

ცნობილია, რომ ადამიანს პიროვნებად სამი სხვადასხვა საზოგადოებრივი ინსტიტუტი აყალიბებს: ოჯახი, სახელმწიფო და სკოლა. ოჯახი პირად ფასეულობებს აყალიბებს, სახელმწიფო – საზოგადო, სკოლა კი პირად და საზოგადო ინტერესებს აერთიანებს. ხშირად სკოლა უფრო მნიშვნელოვან როლს ასრულებს პიროვნების მოქალაქედ ჩამოყალიბებაში, ვიდრე ოჯახი. მე-19 საუკუნის ქართული კულტურული ელიტისთვის ეს კარგად იყო ცნობილი, მათ კარგად მოეხსენებოდათ, რომ საქართველოში არსებული ცარისტული რეჟიმი სკოლების დანიშნულებად მხოლოდ ვაჟების ერთგულ მოხელეებად აღზრდას და ქალებისთვის ფრანგული ენისა და სალონების ეტიკეტის შესწავლას თვლიდა. მოსწავლეებს სკოლაში წასაკითხად მხოლოდ სახელმძღვანელოები ეძლეოდათ, დანერგული იყო დაზეპირების მეთოდი, შესაბამისად, საჭირო განათლების მიღება რთული იყო. პროგრესულად მოაზროვნე მოწინავე ქართველთა ვიწრო წრეში ჩაისახა წერა-კითხვის საზოგადოების დაარსების იდეა და 1879 წელს თბილისში განათლების ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბებისთვის დაარსდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება. საზოგადოებამ საფუძველი ჩაუყარა ქართული ეროვნული პედაგოგიური

აზრისა და განათლების ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბებას, საზოგადოებაში ეროვნული სულისკვეთების გაღვივებას. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქართული პედაგოგიური აზრის გამოჩენილი მოღვაწეების – იაკობ გოგებაშვილის, სილოვან ხუნდაძის, იოსებ ოცხელის, ივანე გომელაურის და სხვათა ძალისხმევა.

განათლების სისტემის სრულყოფის გარდა, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ დიდად შეუწყო ხელი ჟურნალ-გაზეთების გამოცემას. იმდროინდელი პრესა დიდ ადგილს უთმობდა საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებას როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საგარეო კუთხით. ამ მხრივ უმნიშვნელოვანესი იყო ჟურნალ “ივერიაში” დაბეჭდილი ილია ჭავჭავაძის პუბლიცისტური წერილები – “მინაური მიმოხილვები“, რომელიც ეძღვნებოდა მიძინებული ეროვნული თვითშეგნების გამოღვივებას, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დაცვა-აღდგენას, ქართული ენის დაცვას, მართლმადიდებლური ეკლესიის გაძლიერებას და ავტოკეფალიის აღდგენის საკითხებს, სამღვდლოების განათლებაზე ზრუნვას, მათ ჩართვას ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში, ქართული სკოლების დაარსებასა და მათი განვითარების შესწავლას, ქართული პრესისა და თეატრის მდგომარეობას, ქართულ საზოგადოებაში სამოქალაქო ცნობიერების ჩამოყალიბებას, ადამიანის უფლებების დაცვას, სოციალური ფონის გაუმჯობესებას.

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ხელშეწყობით თბილისსა და ქუთაისში გაიხსნა ქართული გიმნაზიები, სადაც ისწავლებოდა ქართული ენა, რუსული ენა და სიტყვიერება, გერმანული ენა, ფრანგული ენა, ლათინური ენა, ღვთისმეტყველება, ფილოსოფიის პროპედევტიკა, მათემატიკა, ფიზიკა, მათემატიკური გეოგრაფია, ისტორია, გეოგრაფია, ბუნებისმეტყველება, სამართალმცოდნეობა. იმ დროისათვის ქუთაისის გიმნაზიებში ასწავლიდნენ ცნობილი პედაგოგები: სილოვან ხუნდაძე, გერასიმე ცაგარეიშვილი, იოსებ ოცხელი, სიმონ ოცხელი, პეტრე სურგულაძე, არსენ წითლიძე, სამსონ ყიფიანი, იასონ ნიკოლაიშვილი, სიმონ ქვარიანი.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, დამფუძნებელი კრების დეპუტატებიდან 36 იმერეთიდან იყო და მათგან 28-ს განათლება მიღებული ჰქონდა ქუთაისის გიმნაზიებში. ისინი სხვადასხვა პარტიებსა თუ საზოგადოებებში მოღვაწეობით აქტიურად მონაწილეობდნენ საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში, მათ საქართველოს დამფუძნებელ კრებაში თავისი წვლილი შეიტანეს გადაწყვეტილებების მიღებისას, აქტიურად მონაწილეობდნენ კრების სხვადასხვა კომიტეტებსა და კონსტიტუციის შემუშავების პროცესებში. ესენი იყვნენ: სპირიდონ კედია, ალექსანდრე ასათიანი, ნიკო ნიკოლაძე, გრიგოლ ვეშაპელი, გიორგი ლასნიშვილი, სიმონ (სვიმონ) მდივანი, ექვთიმე თაყაიშვილი, შალვა ნუცუბიძე, სამსონ ფირცხალავა, ევგენი გეგეჭკორი, დიომიდე თოფურიძე, პავლე საყვარელიძე, რაჟდენ არსენიძე, ნიკოლოზ ჩხეიძე, ირაკლი გიორგის ძე წერეთელი, სერგი ჯაფარიძე, კონსტანტინე ჯაფარიძე, გიორგი ფალავა, გრიგოლ გველესიანი, ილია კაკაბაძე, ივანე ზურაბიშვილი, სიმონ ავალიანი, რუბენ

აუმტროვი, ქრისტიანე შარაშიძე, იოსებ აბაკელია, ვალერიან ჯუღელი, მიხეილ წერეთელი, ვასილ წერეთელი. თითოეულმა მათგანმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა დამფუძნებელი კრების მუშაობასა და საქართველოს დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებაში.

spiridon kedia – აღიზარდა ილია ჭავჭავაძის სულიერ მემკვიდრეობაზე, მან ეროვნული და დემოკრატიული ძალების გაერთიანებისა და პარტიის ჩამოყალიბების მიზნით მთელი საქართველო შემოიარა, გამოძებნა თანამოაზრე ადამიანები და 1917 წლის მარტში ჩამოაყალიბა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის საორგანიზაციო კომიტეტი. 1917 წელს თბილისში მოწვეულ ედუ-ს პირველ ყრილობაზე იგი პარტიის თავმჯდომარედ აირჩიეს. პარტიამ უმთავრეს მიზნად საქართველოს თავისუფლება, მისი ეკონომიკური აღორძინება და სახელმწიფოებრიობის აღდგენა დაისახა. ს. კედია 1919 წელს აირჩიეს დამფუძნებელი კრების დეპუტატად; იყო საკონსტიტუციო, თვითმმართველობის და ადგილობრივი მმართველობის მუდმივი კომისიების წევრი; ოპოზიციაში ედგა მმართველ (სოციალ-დემოკრატიულ) პარტიას; აკრიტიკებდა მის საგარეო და საშინაო, განსაკუთრებით კი, პერიფერიებთან ურთიერთობის პოლიტიკას; მისი უშუალო ხელმძღვანელობით მომზადდა კონსტიტუციის თავი “სახელმწიფო თავდაცვა”. იყო ქმწკგ საზოგადოების წევრი. სხვებთან ერთად გამოსცემდა გაზეთ “საქართველოს”.

niko nikolaZe – “თერგდალეულთა“ ბრწყინვალე წარმომადგენელი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, იურისტი, სამართლის დოქტორი. მისი სახელი დაკავშირებულია 1918 წელს საქართველოში დამოუკიდებლობის გამოცხადებისა და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის შექმნასთან. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აქტის ტექსტი ნიკო ნიკოლაძემ შეადგინა. მონაწილეობდა საქართველოში მიმდინარე ძველ და ახალ თაობათა (მამათა და შვილთა) შორის გამართულ იდეურ-პოლიტიკურ ბრძოლაში. მისი უშუალო მონაწილეობით დაარსდა საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია. იყო ამ პარტიის საპატიო თავმჯდომარე. 1919 წლის თებერვალში, ედუ-ს სიით, აირჩიეს საქართველოს დამფუძნებელი კრების დეპუტატად, იყო კრების გზათა კომისიის წევრი. სამშობლოს თავისუფლებისათვის გაწეული ღვაწლისათვის საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტმა ნ. ნიკოლაძე თამარ მეფის ორდენით დააჯილდოვა. იყო ქმწკგ საზოგადოების ფოთისა და თბილისის განყოფილებათა წევრი.

eqvTime svimonis Ze TayaiSvili (წმინდა ექვთიმე ღვთისკაცი) – ქართველი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე, ისტორიკოსი, აკადემიკოსი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთ-ერთი დამფუძნებელი. აქტიურად მონაწილეობდა საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის დაფუძნებაში. იყო საქართველოს პირველი ეროვნული ყრილობის დელეგატი, საბჭოს წევრი, უძღვებოდა საბჭოს საბიბლიოთეკო კომისიას, 1919 წელს გახდა დამფუძნებელი კრების წევრი, არჩეული იყო კრების თავმჯდომარის მოადგილედ, ასევე მუშაობდა დამფუძნებელი კრების სახალხო განათლების, ხელოვნების კომისიებში. იყო ქმწკგ საზოგადოების,

საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების დამაარსებელი და თავმჯდომარე. მისი თაოსნობით დაფუძნდა საქართველოს ეროვნული არქივი.

giorgi mixeilis Ze lasxisvili - პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, იყო საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ერთ-ერთი დამაარსებელი და ლიდერი, საფუძველი ჩაუყარა “ახალგაზრდა ივერიელების“ ეროვნულ-რადიკალურ მიმდინარეობას. 1900-დან იყო პარტიული გაზეთის “ცნობის ფურცლის“ და სხვა ორგანოების ფაქტობრივი რედაქტორი. 1905 წელს პარიზში ყოფნისას იყო გაზეთ “საქართველოს“ ერთ-ერთი რედაქტორი. პირველ ეროვნულ ყრილობაზე აირჩიეს ეროვნული საბჭოს წევრად, იყო პრეზიდიუმის წევრი, შედიოდა დამოუკიდებელი საქართველოს ე.წ. დროებითი კოალიციური მთავრობის შემადგენლობაში, ეკავა განათლების მინისტრის პოსტი. მისი რეფორმებით მოხდა ქართული სკოლის ნაციონალიზაცია - გაეროვნება“, მასწავლებელთა მოსამზადებელი კურსების შექმნა ქართულ ენაზე სწავლებისათვის და სხვ. 1919 წელს აირჩიეს დამფუძნებელი კრების წევრად; შედიოდა საკონსტიტუციო კომისიის შემადგენლობაში. იყო ქმწკგ საზოგადოების წევრი.

nikoloz CxeiZe - სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, საქართველოს პირველი რესპუბლიკის პარლამენტისა და დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე, ქმწკგ საზოგადოების წევრი. 1892 წ. თანამოაზრეებთან ერთად ჩამოაყალიბა სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია “მესამე დასი“. 1918 წლის აპრილში იგი გახდა ახლადარჩეული საკანონმდებლო ორგანოს, ამიერკავკასიის სეიმის თავმჯდომარე, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებიდან კი ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარედ დარჩა, თავმჯდომარეობდა და ხელმძღვანელობდა 1918 წელს პარიზის სამშვიდობო კონფერენციაზე, ასევე ლონდონისა და სან-რემოს კონფერენციებზე წარგზავნილ ქართულ დელეგაციებს; 1919 წლის 12 მარტს აირჩიეს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარედ. მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუციის შემუშავებასა და მიღებაში. აქტიურად იყო ჩართული ჟენევაში “საქართველოს დახმარების საერთაშორისო კომიტეტის“ დაარსებაში. ეხმარებოდა იმ ქართველ სტუდენტებს, რომლებიც საზღვარგარეთის უნივერსიტეტებში სწავლობდნენ.

evgeni petres Ze gegewkori - იურისტი, პოლიტიკური, სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, ქართული სოციალ-დემოკრატიის ერთ-ერთი ლიდერი კ. ჩხეიძესთან ერთად. 1907-1912 წწ-ში იყო III მოწვევის სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატი ქუთაისის გუბერნიიდან. თანამშრომლობდა ანტანტის ბლოკის დიპლომატებთან. იყო მოთავე კავკასიური (სომხეთ-საქართველო-აზერბაიჯან-მთიელების) კონფერენციებისა, არაერთხელ ითამაშა შუამავლის როლი სომხებსა და აზერბაიჯანელებს შორის. მიაჩნდა რა, რომ ერთიანი კავკასია იყო დამოუკიდებლობის დაცვის მთავარი პირობა. იყო პირველი რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა (1918-1919) და იუსტიციის მინისტრი (1921), ამიერკავკასიის კომისარიატის თავმჯდომარე, ამიერკავკასიის მთავრობის (სეიმის) პირველი თავმჯდომარე, ქმწკგ საზოგადოების წევრი.

diomide Tofurize – ამიერკავკასიისა და საქართველოს რესპუბლიკის მომარაგების კომიტეტის თავმჯდომარე. ჟურნალ “ეკონომისტი” დამაარსებელი; 1919 წელს აირჩიეს თბილისის ქალაქის საბჭოს ხმონად, 1919 წლის 12 მარტიდან საქართველოს რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრია საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის სიით. იყო საბიუჯეტო-საფინანსო კომისიის თავმჯდომარე და საგარეო საქმეთა კომისიის წევრი. 1919 წელს აირჩიეს ქუთისის ქალაქის თავად. 1919 წელს მუშაობდა ბათუმში საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დიპლომატიური მისიის ხელმძღვანელად. ბათუმში მყოფ ინგლისის წარმომადგენლებთან მოლაპარაკებების დროს, არაერთხელ დასვა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დე ფაქტო და დე იურე აღიარების საკითხი. იყო ქმწკგ საზოგადოების წევრი.

svimon mdivani – ცნობილი პოლიტიკოსი და დიპლომატი, სოციალისტ-ფედერალისტი, პირველი ელჩი სომხეთის რესპუბლიკაში. დამფუძნებელი კრების პირველ სხდომაზე თავმჯდომარის მოადგილედ აირჩიეს. 1921 წლის დასაწყისში მთავრობამ იგი წარგზავნა ელჩად თურქეთში. მას ქემალის მთავრობისთვის უნდა მიეტანა საქართველოსგან ცნობის ფირმანი. სვიმონ მდივანი მთელი ცხოვრება ამაყობდა, რომ იგი პირველი იყო ელჩებს შორის, ვინც ახალ ოსმალეთს თავისუფლება მიულოცა და საქართველოს მიერ მისი ცნობა ახარა.

grigol veSapeli – ერთ-ერთი დამფუძნებელი და ხელმძღვანელი ახლად დაარსებული ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიისა და ამავე პარტიის ორგანოს “საქართველოს” რედაქტორი. 1917 წელს გრიგოლ ვეშაპელი არჩეულ იქნა ამიერკავკასიის დამოუკიდებელი სახელმწიფოს სათათბირო ორგანოს წევრად. ასევე იყო მისი ინიციატივითა და აქტიური მონაწილეობით შექმნილი ეროვნული საბჭოს წევრი.

Salva nucubize (სოციალ-ფედერალისტი) – საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრი. ბოლშევიკური რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ იგი მუდმივად განიცდიდა დევნას საბჭოთა რეჟიმის მხრიდან: დაპატიმრებული იყო 1921 და 1938-1940 წლებში, 1953-1960 წლებში გაძევებული იყო ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან, ჩამორთმეული ჰქონდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსობა.

mixako wereTeli – მეცნიერი, პუბლიცისტი, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, პროფესორი. 1918-1919 წლებში იყო საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დიპლომატიური მისიების ხელმძღვანელი სკანდინავიის ქვეყნებში – შვედეთსა და ნორვეგიაში. იყო თსუ პროფესორი ასირიოლოგიასა და ძველი აღმოსავლეთის ისტორიაში

konstantine iasonis Ze jafariZe – სოციალ-დემოკრატი, 1918 წელს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის საქმეთა მმართველი. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ეროვნული საბჭოსა და დამფუძნებელი კრების წევრი, შედიოდა დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმის შემადგენლობაში, იყო საკონსტიტუციო კომისიის წევრი;

ქმწკგ საზოგადოების თბილისისა და სოხუმის განყოფილებათა წევრი.

ivane ivanes Ze zurabiSvili – იურისტი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და ცენტრალური კომიტეტის წევრი, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სენატის წევრი. იყო თბილისის ნაფიც ვეჟილთა საზოგადოების თავმჯდომარე, ტყიბულის მალაროთა გამგეობის თავმჯდომარე. მონაწილეობდა ქმწკგ საზოგადოების, ქართული სათავადაზნაურო სკოლის დამხმარე კომიტეტისა და ქართული დრამატული საზოგადოების მუშაობაში. 1921 წელს იგი საკათოლიკოსო საბჭოს მრჩეველია. ქმწკგ საზოგადოების თბილისის განყოფილების მუდმივი წევრი.

svimon lukas Ze avaliani – ისტორიკოსი, ეკონომისტი (1909-1916), თანამშრომლობდა პრესაში. რედაქტორობდა გაზეთს "P aĩiĩ eĩiĩ ãããðèã". მუშაობდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრის მოადგილედ (1919-1920). თავისი წვლილი შეიტანა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროებითი ფულის ნიშნის (ბონის) დამკვიდრებასა და სტაბილური კურსის შენარჩუნებაში. იყო თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის დირექტორი (1921-1922).

samson giorgis Ze firxalava – იურისტი, პუბლიცისტი, პოლიტიკოსი, 1902-1910 წლებში იყო ქმწკგ საზოგადოების გამგეობის მდივანი და საქმეთა მმართველი. რედაქტორობდა სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ორგანოებს: "გლეხი" (1906), "მიწა" (1906-1908). მონაწილეობდა სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ჩამოყალიბების პროცესში, ერთხანს იყო პარტიის თავმჯდომარის მოადგილე. სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ცენტრალური ორგანოს, გაზ. "სახალხო საქმის" რედაქტორი (1917-1921წ.). იყო დამფუძნებელი კრების წევრი.

giorgi (gogita) aqvsentis Ze faRava – საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრი (სოც.-დემ. პარტია). 1919 წლის 12 მარტს დამფუძნებელი კრების საზეიმოდ გახსნის სხდომაზე, გ. ფაღავა, როგორც ყველაზე ახალგაზრდა წევრი, ასრულებდა მდივნის მოვალეობას. იყო საკონსტიტუციო კომისიის წევრი. მონაწილეობდა რაჭასა და ლეჩხუმში არსებული ადმინისტრაციის კრიზისის შემსწავლელ დელეგაციაში; საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტის პირველი თავმჯდომარე, ქმწკგ საზოგადოების ნამდვილი. მუდმივი წევრი

ruben auStrovi – იურისტი, ადვოკატთა კორპორაციის წევრი, სოც.-დემ. მუშათა პარტიის წევრი, საქართველოს სახალხო გვარდიის ერთ-ერთი დამაარსებელი და ორგანიზატორი, არჩეულ იქნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრად, იყო სამხედრო კომისიის წევრი.

gristine SaraSiZe – ქართველი პედაგოგი, მეცნიერი, პოლიტიკოსი, სოციალ-დემოკრატიული პარტიის წევრი. მან კრების პრეზიდიუმის წევრისა და მდივნის თანამდებობა დაიკავა, იყო განათლების კომისიის წევრი. პარლამენტის წევრობისას აქცენტს უმთავრესად სახალხო ჯანმრთელობის კანონმდებლობასა და განათლების ხელმისაწვდომობის

პრობლემებზე სვამდა.

minadora toroSelize – საქართველოს დამფუძნებელი კრების წევრი, მენშევიკი, სოციალური მოღვაწე. შრომის კომისიაში დაასახელა სოც. დემ. ფრაქციამ.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ მე-19 საუკუნის ქართველი საზოგადო მოღვაწეებისა და პედაგოგების დამსახურებაა ქართული ეროვნული თვითმყოფადობის შენარჩუნება, საქართველოს გაერთიანების იდეის გაცნობიერება, ეროვნული საბჭოს მიერ 1918 წლის 26 მაისს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აქტის მიღება და საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება.

damowmebuli literatura da wyaroebi

n. vaCeisvili, 2014 – ნ. ვაჩეიშვილი, თანამედროვე აზროვნება და მისი როლი მოზარდის განვითარებაში, თბ., 2014. <http://mastsavlebeli.ge/>. 12.02.2019.

m. saxuria, 2018 – მ. სახურია, ილიას “ორიოდე სიტყვა“, როგორც ახალი ეპოქის დასაწყისი, თბ., 2018. <http://mastsavlebeli.ge/?p=18391>. 12.02.2019.

damfuZnebeli krebis Semadgenlobis saerTo suraTi 1919-1920. <http://www.archives.gov.ge/ge/page/damfudznebeli-krebis-wevrta-saert-surati>. 12.02.2019.

sagarTvelos demokratiuli respublika (1918-1921), 2018 – საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა (1918-1921), ენციკლოპედიკური ლექსიკონი. მთავარი რედაქტორი - პროფ. დიმიტრი შველიძე, გამოცემის მთავარი რედაქტორი ზურაბ გაიპარაშვილი, თბ., 2018.

გაზ. **"saxalxo saqme", "1918** – გაზ. “სახალხო საქმე“, ნოე ჟორდანიას მიმართვა დამოუკიდებლობის ექვსი თვის აღსანიშნავ სადღესასწაულო სხდომაზე, 1 დეკემბერი, №339, 1918.

MZIA KHOSITASHVILI**FROM KUTAISI GIMNASIUM TO THE
GEORGIAN CONSTITUENT ASSEMBLY**

In establishing any country as a state, the major role is on politicians, their patriotic approaches and point of view. They create the political-social background of the country. They realize the national ideas. SO, realizing the values which form the public people is important.

It's considered that the 3 societal institutes play a major role in the formation process of a person, these are family, state and school. Family forms personal values, state - general, school - combines personal and societal interests. Sometimes a school has a more important role in terms of person formation than a family. For the 19th century Georgian elite it was a common truth.

Managing to retain the national identity for the country, remaining national ideas, issuing the act of independence on May 26, 1918, by the national board are the exploits of the 19th century noble people. Before forming the parliament of Georgia, they elected with direct vote local authority which had to produce governing form and constitution. In the establishing board, there were already people ready for this.

According to the statistics given in the article, which is based on the documents kept in the National archives of Georgia, from the members of the establishing board from 130 deputies 63 people had higher education, 11 people had unfinished education, most of them were lawyers, teachers, and journalists. We should remark that the board contained 12 public people. According to the same statistics, most of the deputies were elected from west Georgia, including 36 people from Imereti, 28 of them were graduates of Kutaisi Gimnasium.

The article is dedicated to the distinguished graduates of the Kutaisi Gimnasium, who actively participated in the fight for the independence of Georgia, contributed to the work of different committees and commissions of the establishing board, formed the constitution of independent Georgia.

They were: Spiridon Kedia, Aleksandre Asatiani, Niko Nikoladze, Grigol Veshapeli, Giorgi Laskhishvili, Simon (Svimon) Mdivani, Ekvtime Takaishvili, Shalva Nutsubidze, SamsonPirtskhalava, Evgeni Gegetchkori, Diomidze Topuridze, Pavle Sakvarelidze, Rajden Arsenidze, Nikoloz Tchkhaidze, Irakli Tsereteli, Sergi Japaridze, Konstantine Japaridze, Giorgi Fagava, Grigol Gvelesiani, Ilia Kakabadze, Ivane Zuarabashvili, Simon Avaliani, Ruben Austrovi, Christine Sharashidze, Ioseb Abakelia, Valerian Jugeli, Mikheil Tereteli, Vasil Tsereteli.